

Til Voldtektsutvalget

Dato: 31.05.23

Innspill til voldtektsutvalget

Pro Sentret er Oslo kommunes tjenestetilbud til personer med erfaring fra å selge og bytte seksuelle tjenester og et nasjonalt kompetansesenter på prostitusjon. Vi takker for muligheten til å komme med innspill til voldtektsutvalgets arbeid.

Pro Sentret har i mange år belyst omfanget av volden som personer som selger seksuelle tjenester utsettes for, også hva gjelder seksuelle krenkelser, seksuell vold og voldtekt. Dessverre ser vi at de er betydelig mer utsatt enn befolkningen ellers. Det er dessverre også slik at samfunnets forståelse av prostitusjon som fenomen og våre holdninger mot personer med prostitusjonserfaring bidrar til å befeste en forståelse av at personer som selger seksuelle tjenester ikke kan voldtas fordi de utfører handlinger som fratrukker dem retten til å kunne bli et offer for voldtekt og andre former for seksuelle krenkelser. Med andre ord, dersom du setter deg i en situasjon hvor du selger seksuelle tjenester, så må du regne med og tåle at du blir utsatt for seksualisert vold. Som om denne formen for krenkelser er en uunngåelig og iboende del av prostitusjon. I en dom fra Stavanger Tingrett i 2015¹ ser man hvordan denne forståelsen kommer til uttrykk i domsavsigelsen. Der heter det: «*Ved voldtekt av en prostituert som har sagt seg villig til å selge seksuelle tjenester, men hvor det oppstår en situasjon der gjerningspersonen ikke vil betale, og det dermed utvikler seg til en voldtekt som i denne saken, er krenkelsen av den seksuelle integritet av en noe annen karakter*». Tingretten ga altså mannen lavere straff ut i fra en forståelse av, helt udokumentert sådan, at mennesker som selger seksuelle tjenester opplever det å bli voldtatt som mindre krenkende, da deres seksuelle integritet er av en annen karakter enn hos andre.

For personer som selger seksuelle tjenester kan det ofte være utfordrende å definere voldtekt. I Pro Sentrets kartlegginger er voldtekt noe de fleste oppgir at de er englelige for, rundt 30 % oppgir at de har blitt utsatt for voldtekt, mens noen fler oppgir at de har blitt truet/tvunget til uavtalt sex. For mange som selger seksuelle tjenester er det en svært høy terskel for å definere noe som voldtekt. Det er lettere å snakke om å ha blitt truet eller tvunget til å utføre seksuelle handlinger som ikke var avtalt. Samfunnets holdninger internaliseres og speiles i deres egne erfaringer og på den måten ansvarliggjør sexselgere seg selv for de krenkelsene de utsettes for. I tillegg til eksempelet fra Stavanger Tingrett er det nok av andre eksempler fra møte med politi og rettsvesen hvor det faktum at seksuelle krenkelser og voldtekt har skjedd i rammen av sexsalg har blitt brukt som argument for at handlingene ikke kan forstås som et overgrep og/eller som en formildende omstendighet for skadevolder. I senere år har vi også sett at vedkommendes oppholdsstatus har vært av større interesse for politiet enn de seksuelle krenkelsene, inkludert voldtekt, som vedkommende har blitt utsatt for.

Pro Sentret erfarer at personer som selger seksuelle tjenester blir møtt med holdninger som ikke bare påvirker den utsatte psykisk, men som direkte bidrar til å svekke rettssikkerheten til den enkelte.

¹ Stavanger Tingrett, TSTAV-2015-159551

I 2021/2022 gjennomførte Pro Sentret et prosjekt om seksualisert vold mot sexselgere. Målet med prosjektet var blant annet å øke kunnskapen og kompetansen om seksualisert vold og voldtekt hos tjenesteytere som personer som selger seksuelle tjenester kommer i kontakt med. Sluttrapporten, som ligger vedlagt, munnet ut i fire forslag til tiltak:

- 1) Øke fenomenforståelse og styrke kompetansen om sexsalg og seksuell vold for alle som i sitt daglige virke møter personer som selger sex, særlig politi, rettsvesen og helsevesenet.
- 2) Bygge nye, styrke eksisterende og bevare kompetansemiljøer på seksualisert vold, særlig innen politi, rettsvesen og helsevesenet, samt bruk av fagvitner i alle saker som omhandler sexsalg og seksualisert vold.
- 3) Utvikle et pakkeforløp slik at utsatte opplever et godt organisert, helhetlig og forutsigbart forløp i møte med politi, bistandsadvokater, rettsvesen og helsevesen, samt sikre god og tilrettelagt informasjon.
- 4) Redusere stigma og bygge ned fordommer mot personer som er utsatt for vold og seksuelle krenkelser generelt og sexselgere som er utsatt spesielt ved å styrke grunnutdanningenes fokus på seksualisert vold, styre seksualitetsundervisningen, økt fokus på seksuell helse gjennom hele livsløpet, samt mer forskning.

Den forannevnte saken fra i Stavanger Tingrett ble anket til Gulating lagmannsrett. Der anførte statsadvokaten at det burde være straffeskjerpene at de utsatte var sårbare kontekst av at de solgte sex. Retten mente imidlertid at en slik skjerpelse savnede «forankring i lov og rettspraksis»². Pro Sentret mener at statsadvokatens vurdering er den eneste retningen å gå dersom vi som samfunn skal makte å beskytte de mest sårbare blant oss.

Jeg håper utvalget tar seg tid til å lese den vedlagte rapporten, for bedre innsikt i situasjonen til en av samfunnets mest utsatte grupper også når det kommer til seksualisert vold og voldtekt. Dersom ytterligere informasjon/innsikt er ønskelig stiller undertegnede gjerne på møte med utvalget. Lykke til med arbeidet!

Med vennlig hilsen

Bjørge Norli
Leder
Pro Sentret

Vedlegg: 1. «Det er nok nå». En prosjektrapport om seksualisert vold mot sexselgere. Pro Sentret 2022

---

² Gulating Lagmannsrett, LG-2017-26351